

Motiverende Undervisning - ifølge børnene

*Analysenotat: Hvordan har børnene det i skolen? –
Høj, middel eller lav skoleglæde påvirker børnenes
skolegang.*

Hvordan har børnene det i skolen? – Høj, middel eller lav skoleglæde påvirker børnenes skolegang

Indledning

Den danske grundskole står overfor en række udfordringer, hvis den skal lykkes med at være en motiverende og attraktiv skole for alle børn. Alt for mange børn keder sig, føler sig umotiverede og har svært ved at finde mening i skolen, som den er indrettet i dag. Dette viser undersøgelsen *Motiverende Undervisning – ifølge børnene* (2024) lavet af LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen. Undersøgelsen giver et unikt indblik i, hvad der er med til at motivere og skabe skoleglæde ifølge børn på mellemtrinnet og i udskoling i Danmark.

I forlængelse af denne undersøgelse udgiver LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen en række kortere analysenotater, som udvider vores viden om danske skolebørns ønsker til en mere motiverende skole. Analysenotaterne bygger på hovedundersøgelsens omfangsrige datagrundlag med 1472 spørgeskemabesvarelser fra børn og 18 dybdegående interviews med børn på mellemtrinnet og i udskoling.

Dette analysenotat stiller skarpt på, hvordan børnene har det. Er de glade for at gå i skole, er de tilfredse med deres liv og tror de på en lys fremtid efter skolen?

Som nævnt bygger denne analyse på det omfangsrige datamateriale fra hovedanalysen, som består af børnenes egne besvarelser af, hvordan de oplever deres skoleliv. Dette analysenotat bygger derudover på en såkaldt latent klasseanalyse (se mere i afsnittet *Metode*), der gør det muligt at anskue børnene som delt i niveauer af skoleglæde, for dermed at analysere, hvordan børnenes skoleglæde hænger sammen med andre elementer af deres skoleliv. Den latente klasseanalyse består af fire udvalgte variable, som sammen kan give en indikator for, hvordan børnene har det i skolen. (Se mere om de fire variable i afsnittet *Måling af skoleglæde*).

Ved at kigge på sammenhængen mellem disse fire variable er børnene på mellemtrinnet og i udskoling delt op i tre overordnede grupper, som er karakteriseret ved at have forskellige oplevelser af og erfaringer med at gå i skole. Disse grupper kaldes: Høj skoleglæde, middel skoleglæde og lav skoleglæde.

Det er vigtigt at understrege, at denne analyse *ikke* er en fuld afdækning af børnenes trivsel. Trivsel er en stor og kompleks størrelse, der kan have både fysiske, psykiske og adfærdsmæssige tegn. Formålet med denne analyse er altså ikke at forstå og afdække trivslen til fulde. Formålet er derimod på baggrund af den latente klasseanalyse at opdage nogle grupperinger af børnene, hvor markante forskelle i deres oplevelse af at gå i skole træder frem. Som med alt analysearbejde er det en kategorisering og forenkling af en kompleks og nuanceret virkelighed, men som gør os i stand til at

opdage nuancer og forskelle i børnenes skoleglæde. Forskelle som er vigtige at være opmærksom på, når vi skal lave en motiverende grundskole for alle børn.

Første del af analysen undersøger, hvordan børnene har det: Hvordan fordeler børnene sig i de tre niveauer af skoleglæde, og hvordan påvirker det blandt andet deres livstilfredshed og trivsel i klassen? Derefter dykker analysen ned i, hvordan børnene i de tre grupper har det med undervisningen: Har de lyst til at lære mere, synes de undervisningen er spændende og føler de, at de bliver klogere af at gå i skole?

Måling af skoleglæde

Analysen og opdelingen af børnene i de tre forskellige grupper, høj skoleglæde, middel skoleglæde og lav skoleglæde, bygger på en såkaldt latent klasseanalyse, hvilket er en statistisk metode, der grupperer børnene i 'klasser' på baggrund af deres svar. Det er en metode, hvor vi antager, at der er et fænomen – i dette tilfælde børns skoleglæde – som kommer til udtryk i en gruppe variable samlet set. Skoleglæde udgøres altså af alle variable, og ikke styret eller defineret ud fra én variabel. (Læs mere om metoden i afsnittet *Metode*). De udvalgte variable til måling af skoleglæde er: 1) Kan børnene lide at gå i skole, 2) keder børnene sig i skolen, 3) har børnene ondt i maven, når de skal i skole og 4) bliver børnene væk fra timerne.

De fire variable er særligt udvalgt som nogle af de centrale spørgsmål, der ofte indgår i undersøgelser af børns trivsel og skoleglæde.

Spørgsmålet 'Kan du godt lide at gå i skole?' indgår typisk i undersøgelser, der måler elevers trivsel, og kan i sammenhæng med andre parametre anvendes som en overordnet indikation på, om et barn har det godt i skolen¹.

De fleste børn keder sig engang i mellem i skolen. Men flere undersøgelser viser, at hyppig kedsomhed hos børn kan være en indikator for, at børnene ikke har det godt i skolen. Det ses, at jo mere eleverne keder sig i skolen, jo værre står det typisk til med deres læring, sociale trivsel, troen på dem selv etc. Kedsomhed kan ses som en bred vifte af indikatorer på, at børnene ikke har det godt i skolen, og udpræget kedsomhed hos børn kan derfor fungere som en lille alarm, man bør reagere på².

Der findes også fysiske tegn på, at børn ikke har det godt i skolen. Børnenes angivelse af, hvorvidt de tit har ondt i maven, når de skal i skole, er et af dem. Det er et fysisk tegn, som man skal være meget opmærksom på, da flere undersøgelser viser, at det kan lede til skolefravær³. Derudover kan spørgsmålet om, hvorvidt eleverne tit bliver væk fra timerne, bruges som en fysisk indikator på, hvorvidt børnene trives i skolen.

De fire ovenstående variable er dem, der samlet danner grundlag for den latente klasseanalyse og herudfra opdeling af børnene i tre grupper: Høj skoleglæde, middel skoleglæde og lav skoleglæde. Det med udgangspunkt i de tre grupper, at den følgende analyse vil stille skarpt på, hvordan niveauet af børnenes skoleglæde hænger sammen med deres motivation, læring og generelle oplevelse af at gå i skole.

¹ Se blandt andet Sundhedsstyrelsen undersøgelse *Mistrivsel blandt skolebørn* (2011) [Mistrivsel-blandt-skolebørn.ashx](#) eller Børne- og undervisningsministeriets indikatorer for lav elevtrivsel (2023) [Indikatorer for lav elevtrivsel](#)

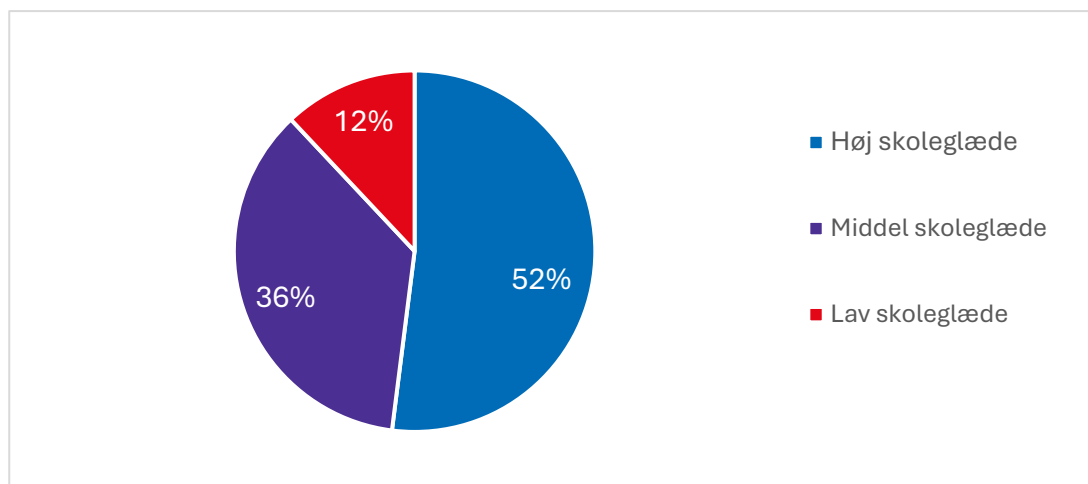
² Se blandt andet *Fra kedsomhed til trivsel i skolen*, Den Nationale Trivselsmåling fra Dansk center for undervisningsmiljø, DCUM (2016) ([dcum-rapport-kedsomhed-i-skolenlowreskorr.pdf](#)) eller *Til kamp mod kedsomhed i skoler og på ungdomsuddannelser* af Holmgren, N., Ledertoug, M.M., Paarup, N. & Tidmand, L. (2018). København: Dafolo

³ Se blandt andet Børns Vilkår, *Tegn på skolefravær* ([Tegn på skolefravær - Vær obs på de tidlige tegn på mistrivsel](#)) eller Børne- og undervisningsministeriets *Indikatorer for lav elevtrivsel* (2023) ([Indikatorer for lav elevtrivsel](#)) eller Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, EMU *Opdag tegn på mistrivsel hos elever* ([Opdag tegn på mistrivsel hos elever - Undervisningsmiljø - GRUNDSKOLE | Emu.dk](#)).

Hvordan har børnene det?

De fleste børn har høj skoleglæde

Heldigvis viser undersøgelsen, at den største gruppe af børnene har høj skoleglæde. Omkring halvdelen (52 pct.) af børnene på mellemtrin og i udskoling kan godt lide at gå i skole. 36 pct. af børnene har middel skoleglæde og 12 pct. af børnene har lav skoleglæde. *Se figur 1.* I det følgende vil nogle af kendetegnene for de tre grupper blive præsenteret. Først gruppen med høj skoleglæde, dernæst gruppen med middel skoleglæde og slutteligt gruppen med lav skoleglæde. Opgørelsen over de demografiske forskelle på grupperne, såsom køn, klassetrin, særlige behov, familiekonstellation og familieindkomst kan findes i *Appendiks*.

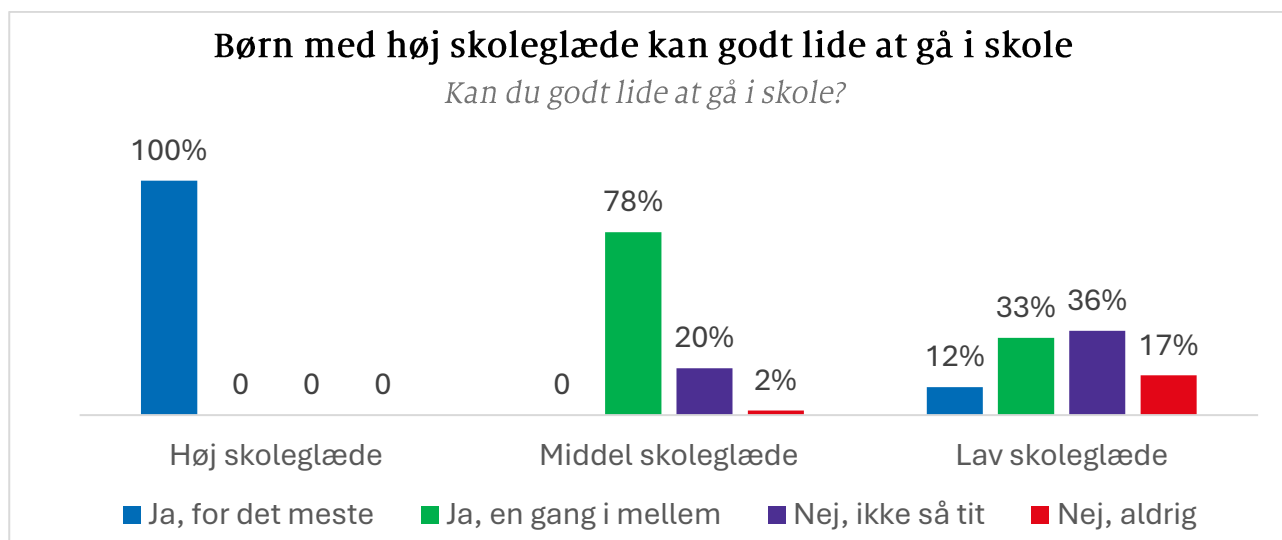
Figur 1: Niveau af skoleglæde fordelt på høj, middel og lav skoleglæde

Note: n=1472. Øvrig svarkategori var 'Ved ikke' for spørgsmålet 'Har du gode venner i skolen?'=1 pct.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Børn med høj skoleglæde er motiverede og trives socialt og fagligt

Gruppen af børn med høj skoleglæde har det generelt godt i skolen, og er den eneste gruppe af børn, hvor 100 pct. svarer, at de for det meste godt kan lide at gå i skole. *Se figur 2.* Derudover udviser børnene i denne gruppe ikke bekymrende tegn såsom ondt i maven, når de skal i skole eller bliver væk fra timerne. Børnene i denne gruppe har det generelt godt socialt med både andre elever og deres lærere, de er motiverede for at lære og oplever meget sjældent at kede sig i timerne. Fagligt klarer de sig godt og har generelt en høj livstilfredshed. Gruppen er kendetegnet ved at bestå af lidt flere piger, ligesom børnene oftere er bosiddende med begge forældre og kommer oftere fra en familie med høj indkomst.

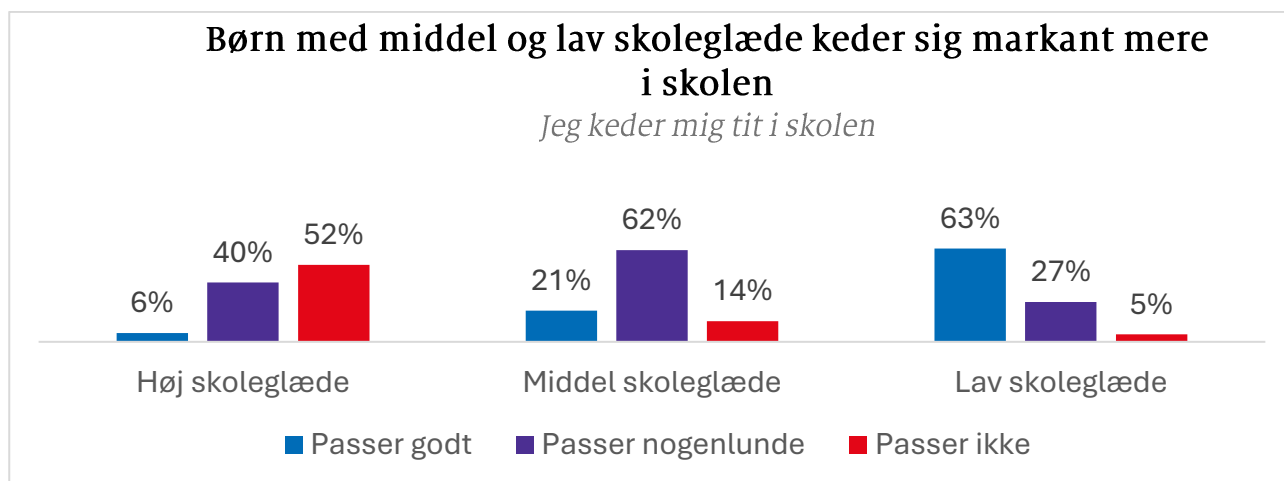
Figur 2: Lyst til at gå i skole fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472. Øvrig svarkategori var 'Ved ikke'= 0-2 pct.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Børn med middel skoleglæde keder sig mere og har mindre tro på fremtiden

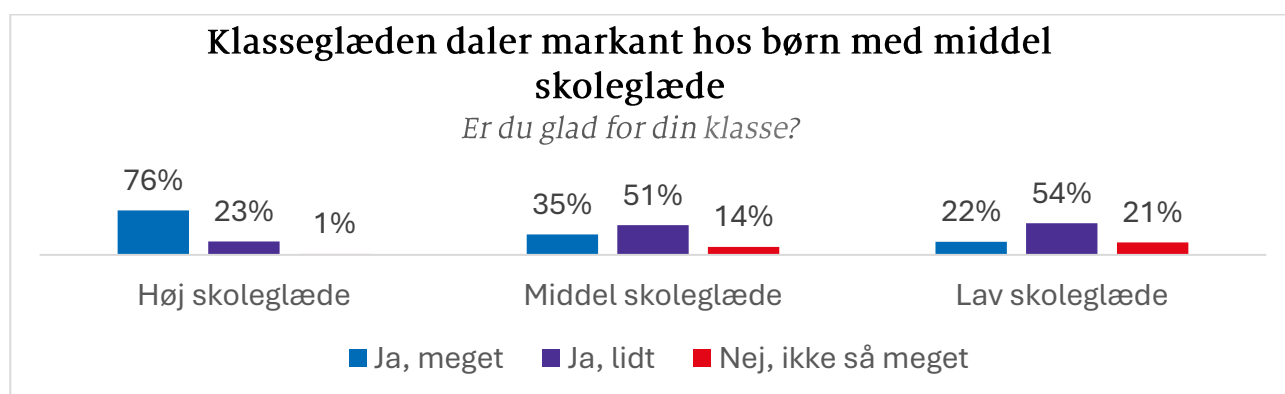
Børnene i gruppen med middel skoleglæde ligner på mange måder børnene i gruppen med høj skoleglæde. Der er ikke signifikante demografiske forskelligheder såsom familiekonstellationer eller indkomst, ligesom der ikke er signifikant forskel på andelen af børn med særlige behov. Alligevel er der altså en relativt stor gruppe børn med middel skoleglæde (36 pct.), som ikke trives i lige så høj grad i skolen. Et af de områder, hvor gruppen med middel skoleglæde skiller sig ud fra gruppen med høj skoleglæde, er i hvor høj grad børnene keder sig i skolen. Hvor 52 pct. af børn med høj skoleglæde svarer, at det ikke passer, at de tit keder sig i skolen, er det kun 14 pct. af børn med middel skoleglæde, der har samme oplevelse. Se figur 3. Børnene med middel skoleglæde er samtidig markant mindre glad for deres klasse, sammenlignet med børnene med høj skoleglæde. Hvor 76 pct. af børnene med høj skoleglæde er meget glad for deres klasse, gælder dette kun for 36 pct. af børnene med middel skoleglæde. Se figur 4.

Figur 3: Kedsomhed fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472. Øvrig svarkategori var 'Ved ikke'= 2-5 pct.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Figur 3: Glad for sin klasse fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472. Øvrig svarkategori var 'Ved ikke'= 0-3 pct.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Derudover viser undersøgelsen også, at der er markant fald i børnene i middelgruppens tro på, at de får et godt liv i fremtiden, ligesom deres generelle livstilfredshed daler en smule sammenlignet med børn med høj skoleglæde. Se figur 5 og 6. Selvom gruppen ikke adskiller sig fra gruppen med høj skoleglæde på de demografiske parametre, så er middelgruppen i højere grad bestående af drenge, ligesom det er mere udpræget blandt børn i udskoling at have middel skoleglæde.

Børnene med middel skoleglæde er altså en gruppe børn, hvor det ikke er særlige behov eller specielle socioøkonomiske eller demografiske parametre, som kan forklare den lavere skoleglæde.

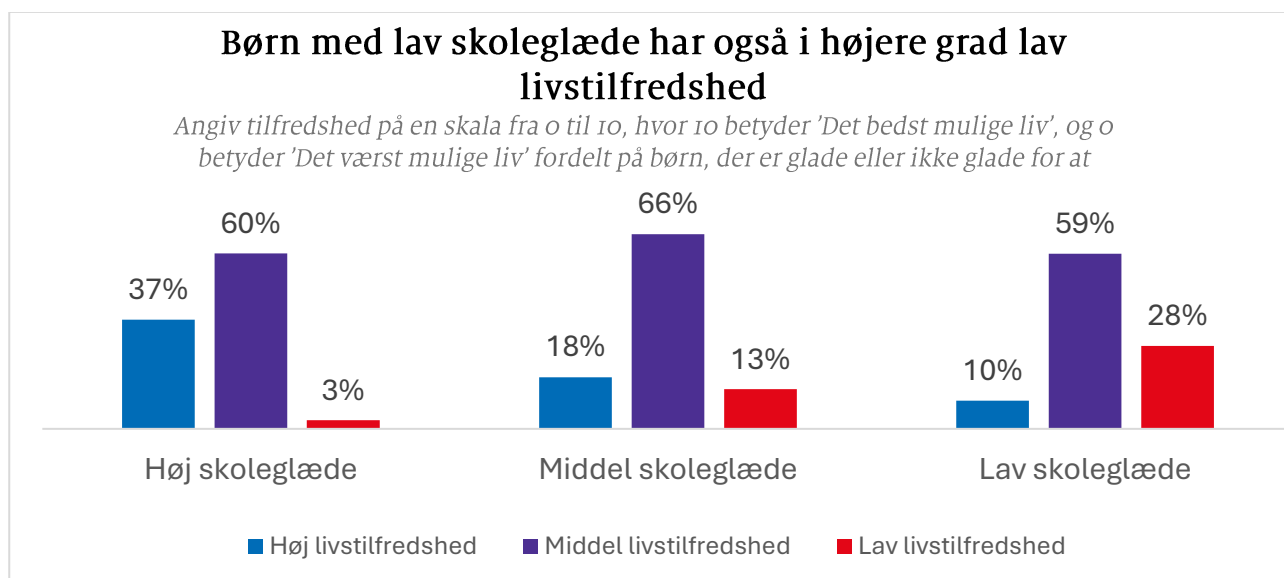
Undersøgelsen peger således på, at udfordringerne for netop denne gruppe, middelgruppen, ikke skal findes udenfor skolens rammer, men *indenfor* skolens rammer. Der synes derfor at være et stort potentiale for at se særligt på denne gruppe af børn, og indrette undervisningen på en sådan måde, at forhåbentligt flere børn slipper følelsen af kedsomhed, oplever undervisningen som motiverende og dermed højner deres skoleglæde.

Børn med lav skoleglæde har flere komplekse udfordringer

Det er særligt den sidste gruppe, der består af 12 pct. af børnene på mellemtrinnet og i udskoling, som oplever lav skoleglæde. De er i signifikant mindre grad glade for at gå i skole og oplever ofte at have ondt i maven, når de skal i skole. De oplever i højere grad en skoledag præget af omfangsrig kedsomhed, de har det svært socialt i deres klasse og kommer langt oftere i konflikt med deres lærere. Derudover har de, modsat de to andre grupper af skolebørn, en større sandsynlighed for at udeblive fra undervisningen.

Over hver femte i denne gruppe har lav livstilfredshed (se figur 5) og den manglende skoleglæde påvirker deres tiltro til sin egen formåen og evne efter skolelivet. Blandt børn med høj skoleglæde er 82 pct. enige i, at de med sikkerhed får et godt liv i fremtiden. Den andel daler til 56 pct. blandt børn med middel skoleglæde, og blandt børn med lav skoleglæde er det kun 30 pct., som er sikre på, at de nok skal få et godt liv i fremtiden. Se figur 6.

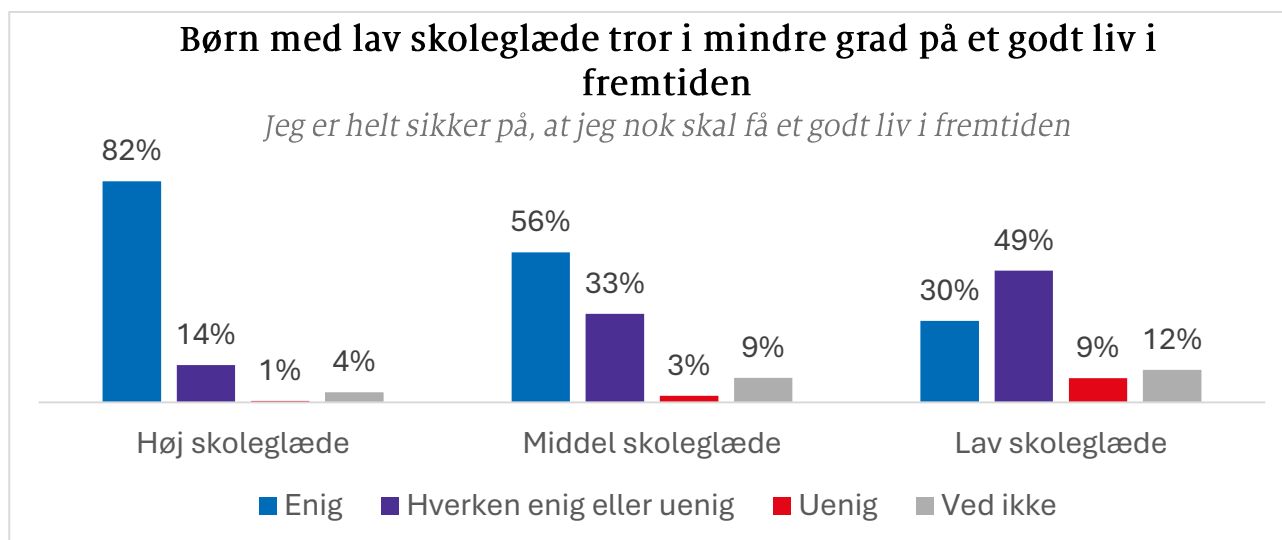
Gruppen af børn med lav skoleglæde adskiller sig fra de to andre grupper på flere demografiske områder. Børnene i denne gruppe kommer i signifikant højere grad fra familier i andre familiekonstellationer end med to samlevende forældre ligesom de i højere grad kommer fra familier med lav indkomst. Derudover er gruppen markant højere repræsenteret af børn med særlige behov (se definition af særlige behov i metodeafsnittet).

Figur 5: Livstilfredshed fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472. Øvrig svarkategori var 'Ved ikke'= 1-3 pct.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Figur 6: Troen på et godt liv i fremtiden fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472.

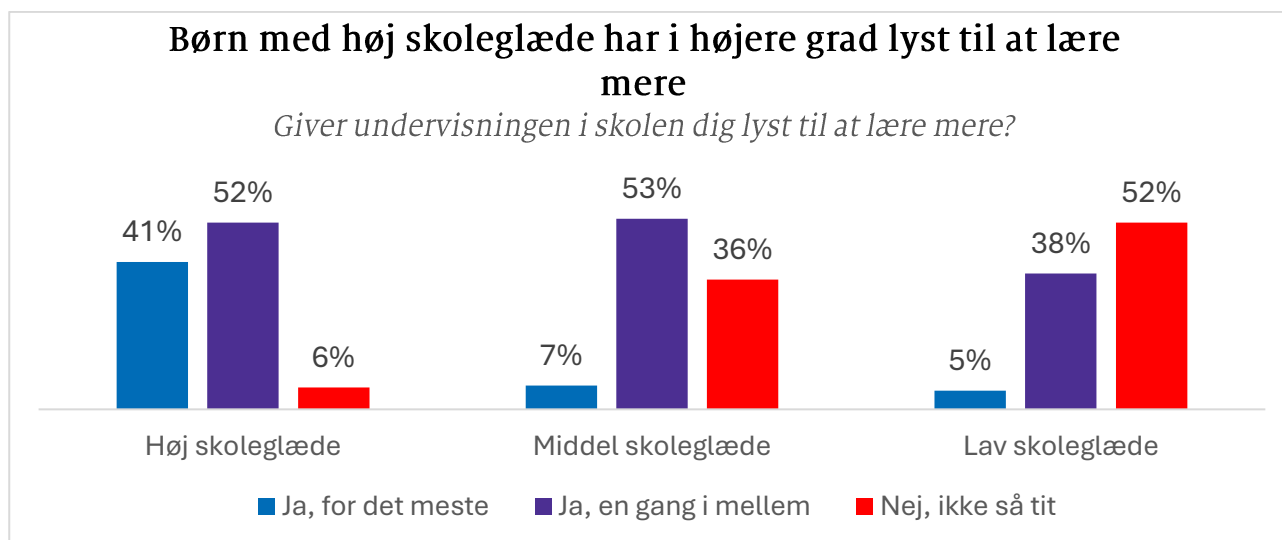
Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Undervisning og skoleglæde

I det følgende afsnit vil vi se nærmere på, hvordan børnene i de tre grupper oplever forskellige elementer af undervisningen. Disse elementer er alle nogle, som hovedundersøgelsen *Motiverende Undervisning – ifølge børnene* viste var essentielle for børnenes oplevelse af at blive motiveret af den givne undervisning.

Lysten til at lære er tydeligst hos børn med høj skoleglæde

Motiverende undervisning skulle efter hensigten gerne motivere børnene til at ville lære mere. Men når børnene bliver spurgt, om undervisningen giver dem lyst til at lære mere, svarer over halvdelen (52 pct.) af børnene med lav skoleglæde, at undervisningen ikke så tit giver dem lyst til at lære mere. Til sammenligning er det kun 6 pct. af børnene med høj skoleglæde, som svarer det samme. Men lysten til at lære daler allerede markant hos børnene med middel skoleglæde. Her er det 36 pct. af børnene, der ikke oplever, at undervisningen giver dem lyst til at lære. Se figur 7.

Figur 7: Lyst til at lære fordelt på niveau af skoleglæde

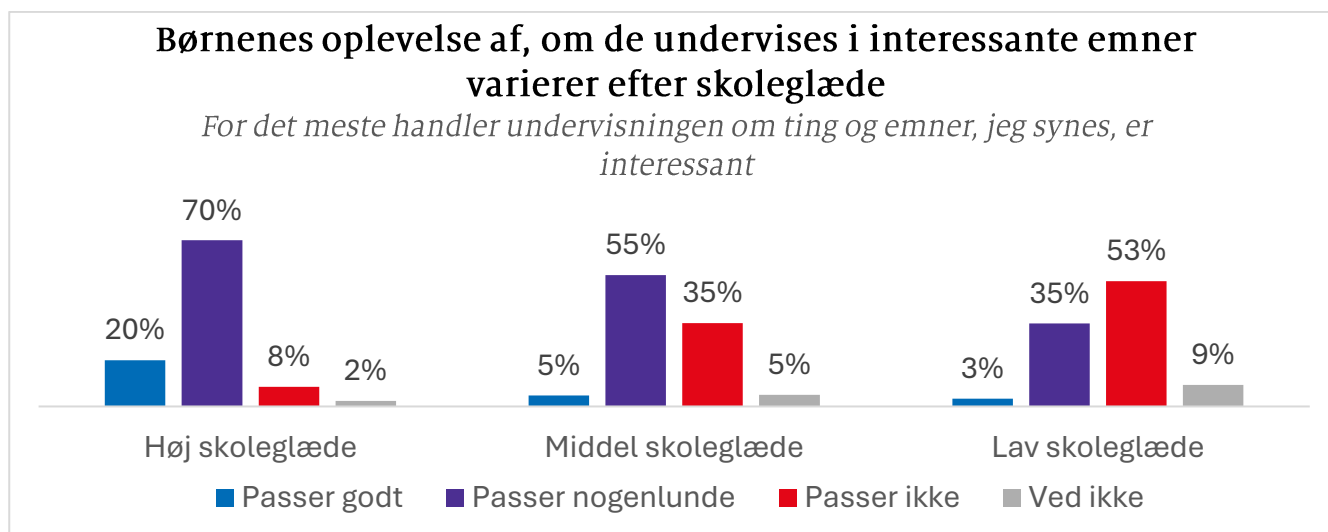
Note: n=1472. Øvrig svarkategori var 'Ved ikke'= 1-5 pct.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

I hovedundersøgelsen *Motiverende undervisning – ifølge børnene* viste analysen, at noget af det mest motiverende og fremmende for lysten til at lære, er at undervisningen af børnene opleves som meningsfuld. Børnene bliver motiverede af at blive undervist i emner, som de oplever er relaterbare og brugbare i deres hverdag, ligesom de motiveres af emner, de finder interessante.

Det er i højere grad børn med høj skoleglæde, som oplever undervisningen som meningsfuld. 20 pct. af børn med høj skoleglæde oplever i høj grad, at undervisningen er interessant, i modsætning til 5 pct. af børn med middel skoleglæde og kun 3 pct. af børn med lav skoleglæde. Se figur 8. Samme tendens ses i børnenes oplevelse af, hvorvidt de kan bruge det underviste i deres hverdag. Her er det 18 pct. af børn med høj skoleglæde, som oplever undervisningen som meget brugbar, og kun 7 pct. af børnene med middel skoleglæde og 5 pct. af børnene med lav skoleglæde, som har samme oplevelse. Se figur 9.

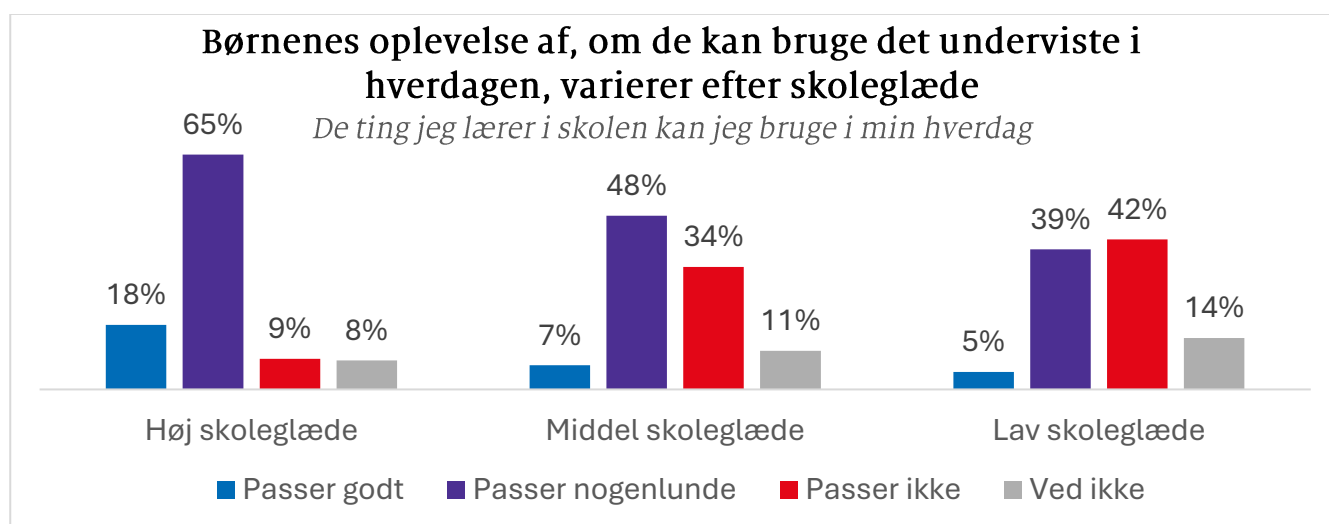
Kontrasten mellem børn med høj og lav skoleglæde er altså slående, men det er også værd at bemærke, at forskellen mellem børn med høj skoleglæde og børn med middel skoleglædes oplevelse af meningsfuld undervisning, er markant.

Figur 8: Oplevelsen af interessante emner fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænketanken Mandag Morgen

Figur 9: Brugbarhed af undervisningen fordelt på niveau af skoleglæde

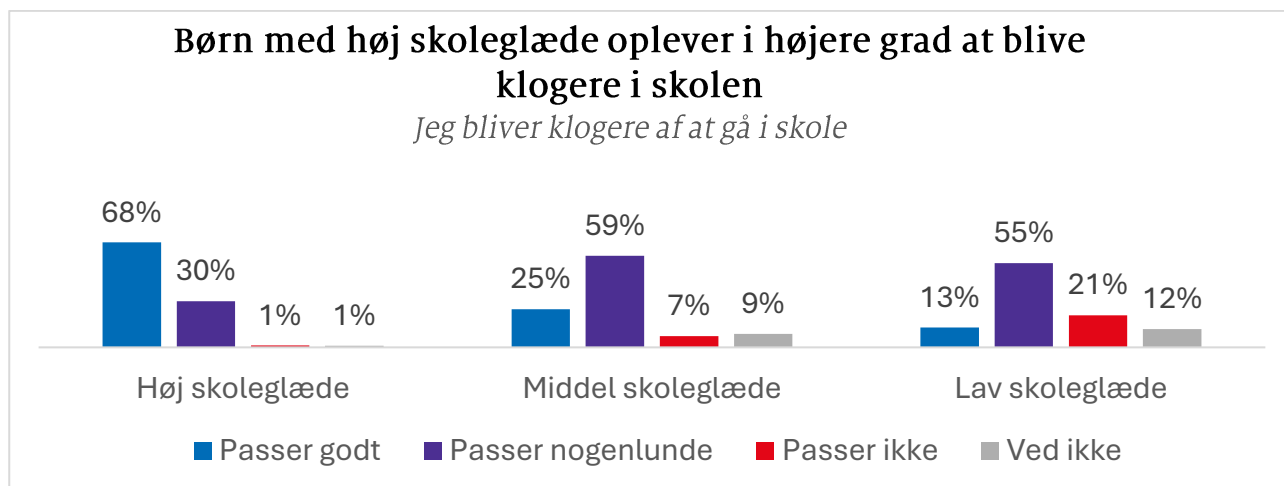
Note: n=1472.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænketanken Mandag Morgen

Med lavere skoleglæde følger også mindre tiltro til egne evner og lavere faglig selvtillid

Det er motiverende at opleve, at man bliver klogere. Det viser hovedundersøgelsen tydeligt, og dette er særligt tilfældet for børn med høj skoleglæde. 68 pct. af børnene med høj skoleglæde oplever, at de bliver klogere af at gå i skole. Dette falder markant for gruppen med middel skoleglæde, hvor 25 pct. af børnene har samme oplevelse, og kun 13 pct. af børnene med lav skoleglæde oplever at blive klogere af

at gå i skole. Se figur 10. Det er altså særligt børn med høj skoleglæde, som i høj grad oplever at få noget ud af undervisningen. Både for gruppen med middel og lav skoleglæde gælder, at de oplever, at det passer *nogenlunde*, at skolen gør dem klogere (hhv. 59 pct. for middel skoleglæde og 55 pct. for lav skoleglæde). Mest nedslående er det, at hele 21 pct. af børn med lav skoleglæde slet ikke oplever, at de bliver klogere af at gå i skole.

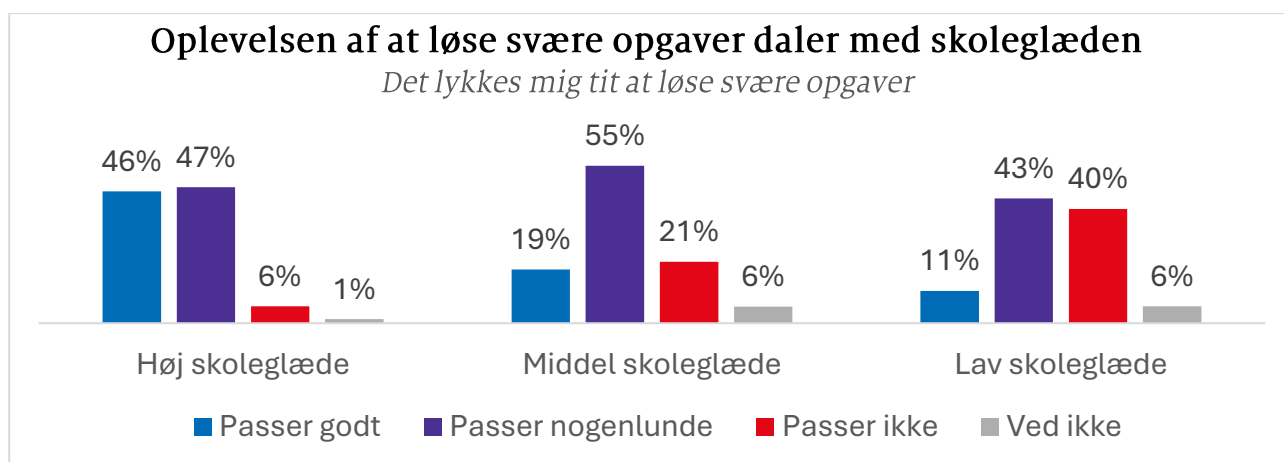

Figur 10: Oplevelsen af at blive klogere af at gå i skole fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænketanken Mandag Morgen

På samme vis ses der en sammenhæng mellem børnenes niveau af skoleglæde og deres oplevelse af at lykkedes med svære opgaver i skolen. 60 pct. af børn med høj skoleglæde oplever i høj grad, at det lykkedes dem at løse svære opgaver i skolen. Det samme gør sig gældende for 19 pct. af børn med middel skoleglæde og 11 pct. af børn med lav skoleglæde. På tværs af alle tre grupper svarer omkring halvdelen (hhv. 47 pct., 55 pct. og 43 pct.) at det passer nogenlunde, at det lykkes dem at løse svære opgaver, men særlig slående er, at fire ud af ti børn med lav skoleglæde oplever, at det ikke lykkes. Se figur 11.

Figur 11: Succes med at løse svære opgaver fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472.

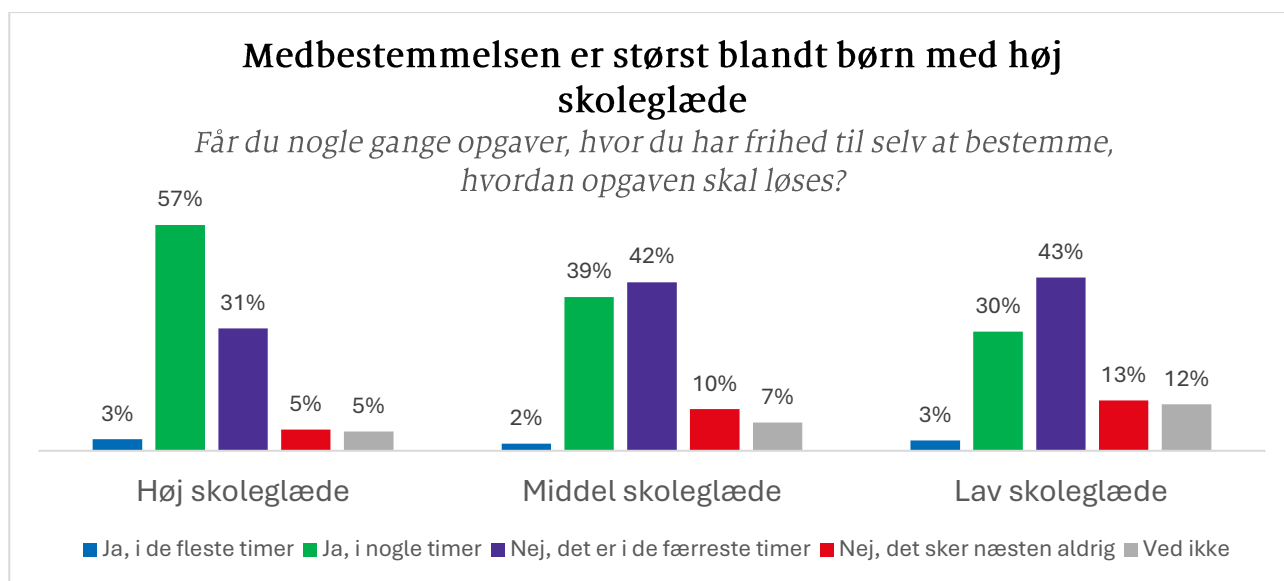
Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænketanken Mandag Morgen

Motiverende undervisning kan være en vej frem

At lave en skole som motiverer alle og at sikre en lige høj skoleglæde blandt alle børn er vanskeligt. Og som analysen viser, kan der være forskellige mere eller mindre komplekse parametre, som påvirker børnenes skoleglæde. Særligt er gruppen af elever, som oplever udpræget lav skoleglæde, også nogle, som generelt vil stå i andre og mere komplekse problemstillinger. Problemstillinger som ligger udenfor denne analyses genstand, og problemstillinger som kan kræve særlige målrettede indsatser.

Men der viser sig også at være en stor middelgruppe af børn, som ikke oplever så høj skoleglæde, som man kunne ønske sig, men som ikke kæmper med de samme komplekse udfordringer. Det er en gruppe, som generelt gerne vil skolen, men som keder sig, føler sig umotiverede og har svært ved at finde meningen med undervisningen. Her synes der særligt at være et stort potentiale for at højne skoleglæden.

Men hvad skal skolerne gøre? Hovedundersøgelsen *Motiverende undervisning – ifølge børnene* viser, at der er håndtag at dreje på og greb at ty til, som gør undervisningen mere motiverende for børnene. Blandt andet viser undersøgelsen, at medbestemmelse er en af de ting, som i høj grad motiverer børnene. Ser vi på vores tre grupper, er der markant flere børn med høj skoleglæde, som oplever, at de har medbestemmelse over opgaver i skolen. Her oplever 60 pct. af børn med høj skoleglæde, at de i de fleste eller nogle timer har medbestemmelse. Samme oplevelse gør sig gældende for 41 pct. af børn med middel skoleglæde og kun 33 pct. af børn med lav skoleglæde. Se figur 12.

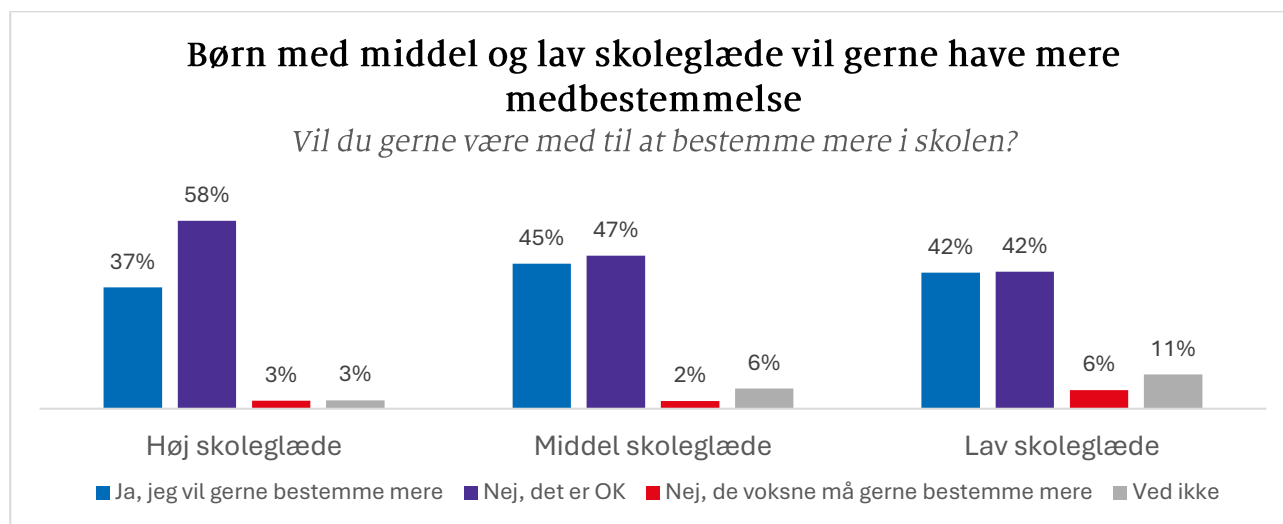

Figur 12: Medbestemmelse over opgaver fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænketanken Mandag Morgen

Hovedundersøgelsen viste, at de børn, som oplever at have mindst medbestemmelse, også er de børn, der i højeste grad ønsker mere medbestemmelse. Nogenlunde samme gør sig gældende for de tre grupper, hvor børnene med høj skoleglæde er dem, der i mindst grad efterspørger mere medbestemmelse (37 pct.). I grupperne med middel og lav skoleglæde er ønsket lidt højere (hhv. 45 pct. og 42 pct.). Se figur 13.

Figur 13: Ønske om mere medbestemmelse fordelt på niveau af skoleglæde

Note: n=1472.

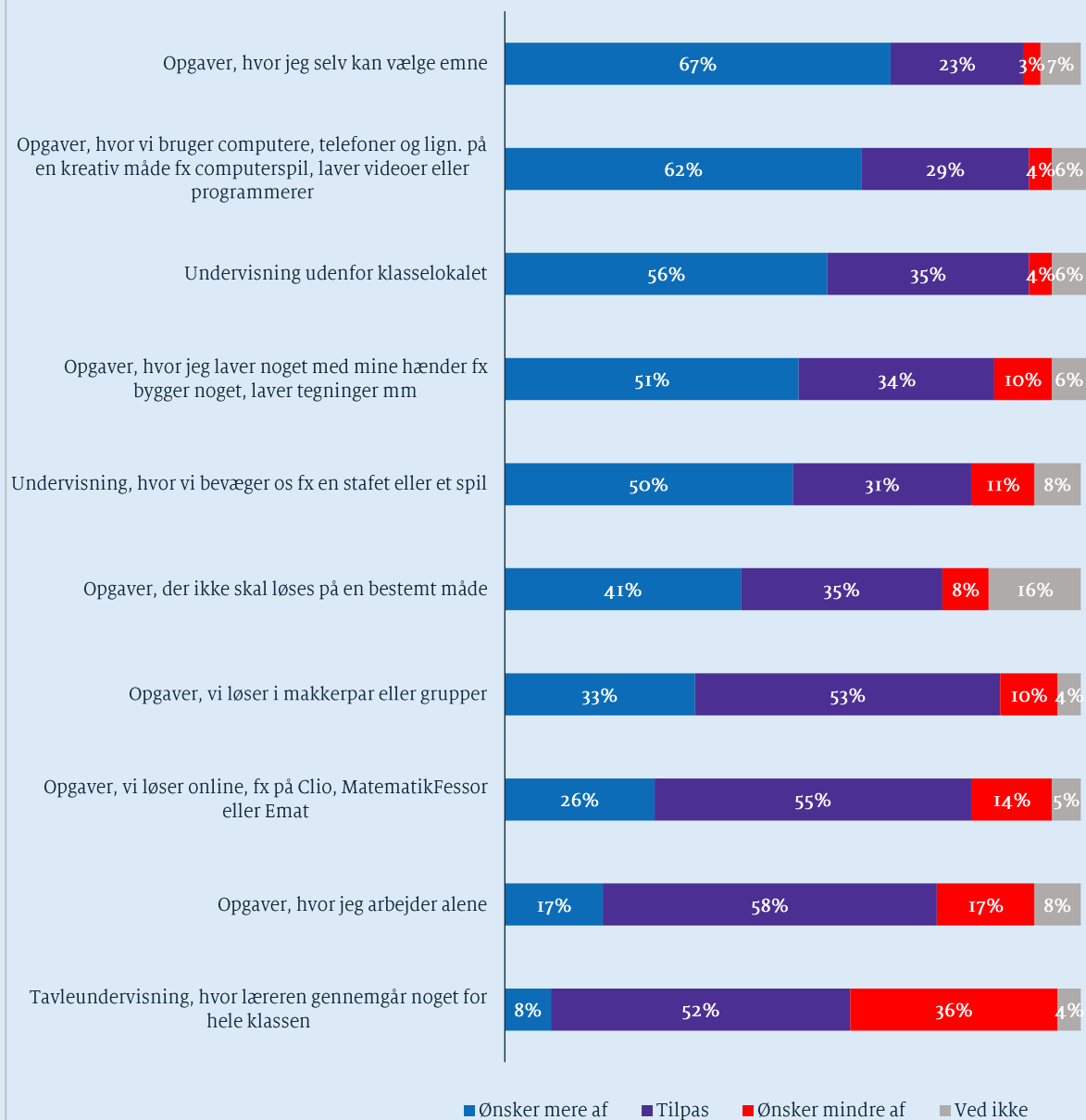
Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Medbestemmelse er altså blot en af mange knapper, man kan skrue på, når man efterstræber at indrette en skole, der skaber høj skoleglæde. Ved at skabe en undervisning, som er motiverende for børnene, kan man forhåbentligt løfte en del af børnene ud af lav eller middel skoleglæde, og ind i høj skoleglæde – præcis som alle børn fortjener.

Se mange flere bud på, hvilke motiverende elementer børnene ønsker mere af i undervisningen nedenfor i figur 14 samt i hovedundersøgelsen *Motiverende undervisning – ifølge børnene*.

Børnene ønsker mere udforskende undervisning med plads til forandring

Hvis du selv kunne vælge, hvad vil du så gerne have mere af i undervisningen?

Figur 14: Børnenes ønsker til mere motiverende undervisning

Note: n=1472.

Kilde: Epinion for LEGO Fonden og Tænk tanken Mandag Morgen

Metode

Analysenotatet bygger på et omfattende kvantitativt datamateriale indsamlet i forbindelse med projektet 'Motiverende undervisning – ifølge børnene'.

Kvantitativ dataindsamling

Den kvantitative del af børneundersøgelsen er indsamlet blandt børn i 4.-9. klasse i tidsperioden 14. december 2022 – 2. januar 2023. Den samlede stikprøve består af 721 skolebørn på mellemtrinnet og 751 i udskoling. Se tabel 1. Børnerespondenterne er blevet tilfældigt udvalgt via Epinions samarbejdspanel Norstat og rekrutteret gennem deres forældre. Ved at rekruttere børnene gennem deres forældre blev der sikret forældresamtykke, samtidig med at det gav mulighed for at stille forældrene flere indledende spørgsmål og dermed sikre valide baggrundsvariable. For at imødekomme børnenes forudsætninger for at svare på spørgsmålene blev spørgsmålene suppleret med grafikker og ikoner for at øge forståelsen og læsevenligheden. Der blev integreret en visuel robot (robotten Roberta) i spørgeskemaet, som ledte barnet igennem spørgeskemaet, og som desuden kunne læse spørgsmålene højt, i tilfælde af at barnet foretrak dette.

Den fulde stikprøve er repræsentativ for børn på mellemtrinnet og i udskoling på parametrene køn, alder, region og forældres uddannelsesniveau. Repræsentativiteten er sikret igennem en tottrinsproces. Først er dataindsamlingen undervejs monitoreret af Epinion for at sikre den rette fordeling på de valgte baggrundsvariable. Herefter er der foretaget en poststratifikation af data, hvor Epinion har tildelt vægte til de enkelte respondenter i undersøgelsen. Det betyder, at børnenes besvarelser tildeles lidt større vægt, hvis de er en del af en underrepræsenteret gruppe i undersøgelsen (og omvendt).

Børnenes fordeling på køn og aldersgruppe i den kvantitative undersøgelse		
	Dreng	Pige
Mellemtrin (n=721)	50%	50%
Udskoling (n=751)	49%	51%

Tabel 1

Latent klasseanalyse

Analysen af de tre kategorier af skoleglæde blandt børnene på mellemtrin og udskoling er baseret på en statistik metode kaldet latent klasseanalyse (LCA), hvor man identificerer et antal specifikke grupper (også kaldt "klasser") på tværs af en række indikatorvariable. Metoden er en statistisk model, der antager et særligt forhold mellem manifeste og latente variable, hvilket vil sige, at analysen tager udgangspunkt i en antagelse om, at det ikke er tilfældigt, hvordan en respondent svarer på en række spørgsmål om samme emne. Med andre ord antager metoden, at der findes underliggende strukturer (latente variable), der forklarer mønstrene i data⁴. Princippet for modellen er, at de manifeste variable kan være indikatorer for én eller flere latente variable⁵. I dette tilfælde er der tale om en række

⁴ Lanza, S. T., & Rhoades, B. L. (2013). *Latent Class Analysis: An Overview and Applications in Family Research*

⁵ Collins, L. M., & Lanza, S. T. (2010). *Latent Class and Latent Transition Analysis*.

manifeste variable, som antages at være indikatorer på børns skoleglæde, og hvor den statistiske model bruges til at identificere mønstre af forventede risici hos forskellige grupper af børnerespondenter⁶.

På den måde er den latente klasseanalyse en empirisk analyse, der tager udgangspunkt i svarmønstrene blandt respondenterne på tværs af udvalgte indikatorer. Den latent klasseanalyse er foretaget i tre trin:

1. Udvælgelse af variable

En række variable fra vores survey er blevet udvalgt på baggrund af en vurdering om, at de måler det latente fænomen skoleglæde, som vi gerne vil undersøge. Det er på baggrund af disse variable, at respondenterne opdeles i klasser.

2. Statistisk analyse

Der er foretaget statistisk analyse, der har frembragt et antal af klasser med information om hver af klassernes profil, som er blevet testet og vurderet for til sidst at fastlægge den model, som er anvendt i analysenotatet. Herefter har vi estimeret hver af disse modeller og vurderet hver deres "model-fit" – det vil sige, i hvor høj grad de har stemt overens med data fra vores survey⁷. I analysen er der blevet opstillet en række latent klassemodeller, der hver især postulerer et forskelligt antal latente klasser, hvor det viste sig, at der var en betydelig forbedring af modellens samlede estimation af grupperne, når vi gik fra en model med to grupper til en model med tre grupper, og samtidig en meget klar fortolkning af profilerne af de tre grupper. Klassemodellen med tre grupper blev valgt som den, der bedst beskrev forskellene mellem respondenterne i deres svarmønstre på tværs af indikatorerne.

3. Modelbeskrivelse

Slutteligt er den identificerede model med tre grupper blevet beskrevet. Først blev der lavet et estimat for klassernes fordeling i populationen for at kunne vurdere, hvor stor en andel af populationen, der er i hver klasse. Derefter blev hver klasse beskrevet ud fra fordelingerne givet af deres klassemedlemsskab for alle manifeste variable. På den måde nærmede vi os en profil for hver klasse, som i højere grad involverede fortolkninger af, hvordan resultaterne relaterer sig til børnelivet i skolen, teori på området og viden fra øvrige analyser i projektet.

Børn med et særligt behov

I denne undersøgelse anvendes en bred definition af børn med særlige behov, der ikke kun er baseret på, om barnet har en konkret diagnose, for at favne børn med varierende forudsætninger. Børn med særlige behov omfatter derfor både børn med psykiske problemer, sociale- og/eller adfærdsmæssige vanskeligheder, langvarig sygdom og/eller funktionsnedsættelse af kropslige eller mentale funktioner, som er i et alment skoletilbud. Særlige behov kan fx være ADHD, autisme, cystisk fibrose, spiseforstyrrelse, angst og ordblindhed eller andre særlige behov. Ud fra denne definition af særlige

⁶ Læs mere om metoden latent klasseanalyse her: *Latent Class Analysis: A Guide to Best Practice* - Bridget E. Weller, Natasha K. Bowen, Sarah J. Faubert, 2020, *Latent Class Analysis: A Guide to Best Practice* - Bridget E. Weller, Natasha K. Bowen, Sarah J. Faubert, 2020

⁷ Model-fit baserer sig på et statistisk kriterie, som man kalder Bayesian Information Criterion (BIC). Princippet for brugen af BIC er følgende: Vælg den statistiske model med den mindste BIC-værdi, da en lille BIC-værdi betyder et godt 'fit' på data.

behov har barnets forældre vurderet, om deres barn har et særligt behov, som forårsager vanskeligheder i dets dagligdag⁸.

Stikprøven består af 327 børn med et særligt behov (22 pct.), 1122 børn uden et særligt behov (76 pct.) og 23 børn, hvor forældrene har svaret ”ved ikke/vil ikke oplyse” til, om barnet har særlige behov (2 pct.). De mest hyppige psykiske diagnoser blandt børnene i stikprøven er ADHD (23 pct.), angst (18 pct.) med signifikant overvægt blandt piger og autisme (17 pct.) med en signifikant overvægt af drenge. Se *tabel 2*. Andelen af børn med særlige behov i stikprøven er ikke repræsentativ, da der ikke findes en populationsopgørelse over fordelingen af børn med særlige behov indenfor denne undersøgelsesdefinition⁹.

Diagnose	Drenge (n=176)	Piger (n=151)
En eller flere fysiske diagnoser, herunder ordblindhed	33 pct.	30 pct.
ADHD	27 pct.	19 pct.
Angst	9 pct.	29 pct.
Autisme	22 pct.	12 pct.
Depression	2 pct.	6 pct.
Spiseforstyrrelse	1 pct.	3 pct.
OCD	2 pct.	1 pct.
Ingen diagnose	6 pct.	7 pct.
Andet/under udredning	6 pct.	7 pct.
Ønsker ikke at besvare	3 pct.	3 pct.

Tabel 1: Fordeling af diagnoser blandt drenge og piger med særlige behov (procentandele). Forældre har haft mulighed for at angive mere end én diagnose pr. barn, hvorfor andelen ikke summerer til 100.

Kvalitetssikring

Alle forskelle, der fremgår i publikationen, er signifikante med et signifikansniveau på minimum 0,05, medmindre andet er nævnt. Analyserne er foretaget med simple sammenhængsanalyser (chi², gamma eller OLS). Sammenhængene er kontrolleret for tredjevariable, hvor der har været mistanke om, at sammenhængene var udtryk for andre bagvedliggende faktorer. I børneundersøgelsen er der testet for sammenhængen på tværs af køn, alder, forældres indkomst- og uddannelsesniveau.

⁸ Der er mulighed for, at forældrene og barnet ikke har samme oplevelse af, at det særlige behov forårsager vanskeligheder i daglig- og skoledagen. Andre undersøgelser på området fra blandt andet Børns Vilkår (Børns Vilkår: Børn med særlige behov trives dårligere i skolen end deres klassekammerater. Marts 2022) forsøger at overkomme dette ved at lade barnet selv angive, om de har et særligt behov med udgangspunkt i, om de har en diagnose.

⁹ Se uddybning af repræsentativitet i den samlede rapport ”Motiverende undervisning – ifølge børnene”: https://taenketanken.mm.dk/wp-content/uploads/2024/05/TMM-Motiverende-undervisning-2024_Samlet-WEB.pdf

Appendiks

I tabellerne nedenfor ses nogle af de demografiske baggrundsvariable, som karakteriserer de tre grupper.

Børnenes køn fordelt på niveau af skoleglæde				
	Høj skoleglæde	Middel skoleglæde	Lav skoleglæde	Total
Dreng	48%	41%	11%	100%
Pige	56%	31%	14%	100%

Tabel 3

Børnenes klassetrin fordelt på niveau af skoleglæde				
	Høj skoleglæde	Middel skoleglæde	Lav skoleglæde	Total
Mellemtrin	56%	41%	11%	100%
Udskoling	49%	31%	14%	100%

Tabel 4

Særlige behov fordelt på niveau af skoleglæde				
	Høj skoleglæde	Middel skoleglæde	Lav skoleglæde	Total
Særlige behov	32%	38%	30%	100%
Ingen særlige behov	58%	35%	7%	100%
Ved ikke	30%	53%	17%	100%

Tabel 5

Familiekonstellation fordelt på niveau af skoleglæde				
	Høj skoleglæde	Middel skoleglæde	Lav skoleglæde	Total
Barn bosiddende med begge forældre	55%	36%	9%	100%
Andet*	46%	37%	18%	100%

Tabel 6

*Andet dækker over svarmulighederne: 1) Forældre bor alene med barn boende fuld tid, 2) forældre bor alene med barn boende deltid, 3) forældre bor med anden samlever med barn boende fuld tid, 4) forældre bor med anden samlever med barn boende deltid, 5) andet

Familieindkomst fordelt på niveau af skoleglæde				
	Høj skoleglæde	Middel skoleglæde	Lav skoleglæde	Total
Under 500.000kr.	44%	38%	19%	100%
500.000-799.999kr.	50%	35%	14%	100%
800.000kr. eller derover	55%	37%	8%	100%

Tabel 7

De har bidraget

Igennem hele undersøgelsens forløb har vi modtaget værdifulde inputs fra en række eksperter på børne- og undervisningsområdet.

Tak til:

Mette Pless

Lektor, Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet (nu Projektleder, Lær For Livet Ung)

Frans Ørsted Andersen.

Lektor og PhD, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet

Tobias Heiberg

Programchef, Playful Learning

Thea Nørgaard Dupont

Projektleder, Skole og Forældre (nu Teach First)